

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 494. ISTUNGJÄRK 10. JA 11. DETSEMBRIL 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2012/2002 Euroopa Liidu solidaarsusfondi loomise kohta”

COM(2013) 522 final – 2013/0248 (COD)

(2014/C 170/07)

Raportöör: **Dimitris DIMITRIADIS**

5. septembril 2013 otsustas Euroopa Komisjon ja 10. septembril otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 175 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2012/2002 Euroopa Liidu Solidaarsusfondi loomise kohta.

COM(2013) 522 final – 2013/0248 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 14. novembril 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 494. istungjärgul 10. –11. detsembril 2013 (10. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 153, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 4.

1. Kokkuvõte

1.1 Komitee peab üldiselt positiivseks Euroopa Liidu Solidaarsusfondi (ELSF) ⁽¹⁾ senist toimimist, märkides, et on selle loomist algusest peale toetanud ⁽²⁾.

1.2 Komitee on seisukohal, et määrust 2012/2002, mis käsitleb Euroopa Liidu Solidaarsusfondi toimimist, tuleb viivitamatult muuta, kuigi sellega on juba hiljaks jäänud ⁽³⁾, ning toetab komisjoni sellekohaseid jõupingutusi, kuigi uus ettepanek on küllaltki konservatiivne, nagu arvab ka Euroopa Parlament ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Nõukogu 11. novembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 2012/2002, ELT L 311, 4.11.2002.

⁽²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus Euroopa Liidu Solidaarsusfondi loomise kohta”, ELT C 61, 14.3.2013, lk 187.

⁽³⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Liidu Solidaarsusfondi loomise kohta”, ELT C 28, 3.2.2006, lk 69.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi aruanne Euroopa Liidu Solidaarsusfondi ning selle rakendamise ja kasutamise kohta, C2012/2075, A7-0398/2012/20.12.2012.

1.3 Komitee on seisukohal, et komisjoni 2005. aastal esitatud ettepaneku ⁽⁵⁾ tagasilükkamisega on nõukogu kaotanud võimaluse tugevdada fondi toimimist uutel alustel.

1.4 Komitee peab vajalikuks võtta kõik vajalikud meetmed, et vähendada bürokraatiat ELSFi süsteemis ja kiirendada selle menetlusi ⁽⁶⁾.

1.5 Komitee nõustub muudatustega, mille kohaselt soovitakse uues määruse ettepanekus ⁽⁷⁾ võtta kasutusele ettemaksed, täpsustada mõisteid „katastroof” ja „erakorraline piirkondlik katastroof” ning isegi võtta meetmeid liikmesriikide vastu, kes ei näita üles vajalikku hoolsust nimetatud katastroofide ärahoidmiseks.

1.6 Komitee on seisukohal, et hoolimata sellest, et seda on rahaliste vahendite seisukohast väga raske teostada, peab EL eraldama ELSFi tegevuse jaoks palju suuremaid summasid juhuks, kui peaks esinema eriti suure ulatusega katastroofe.

1.7 Komitee on arvamisel, et ELSFi sekkumistingimused tuleb täielikult selgeks teha, et mitte tekitada põhjendamatuid ootusi ja et ELSFi ei kasutataks poliitiliste mängude vahendina, aga ka selleks, et mitte valmistada pettumust tõsiselt kannatada saanud elanikkonnale.

1.8 Komitee leiab, et sellised vahendid nagu ELSF annavad ELile ainulaadse võimaluse näidata oma ühtsust ja solidaarsust, tingimisel et neid kasutatakse nõuetekohaselt ning et Euroopa kodanikke teavitatakse tehtud jõupingutustest ja antud abist.

1.9 Komitee on arvamisel, et ettenähtud tegevused peaksid hõlmama katastroofe, mis ilmnevad ootamatult kasvuhuoneefekti või üldise kliimamuutuse tagajärjel, aga ka terroriaktide põhjustatud katastroofe.

1.10 Komitee tahab teada, miks on künnised, mille kohaselt loodusõnnetust saab määratleda katastroofina, endiselt väga kõrgel tasemel, mistõttu ELSF võib kasutada oma rahalisi vahendeid üksnes erandkorras ja vabastusklauslite kohaldamise kaudu, ning on seisukohal, et eraldatud summade alammäärad, mida nimetatakse seoses konstateeritud kahjude ulatusega, on äärmiselt kõrged ja neid tuleb alandada.

1.11 Subsidaarsuse klausel, mida nõukogu rangelt rakendab, on takistav tegur ja muudab komisjoni jõupingutuste tegemise märkimisväärselt raskemaks. Komitee nõuab selle klausli paindlikumat rakendamist.

1.12 Komitee on veendunud, et paljudel juhtudel oleks olnud ja võib ka edaspidi olla võimalik katastroofe vältida, kasutades olemasolevaid Euroopa mehhanisme ja fonde ning eksisteerivat oskusteavet.

1.13 Komitee toetab „saastaja maksab” põhimõtet.

1.14 Komitee märgib, et kahjuks on viimastel aastatel katastroofide arv Euroopas märkimisväärselt suurenenud.

1.15 Komitee kutsub liikmesriike üles parandama komisjoni töö lihtsustamiseks oma sisemenetlusi ja -mehhanisme, edastades õigeaegselt komisjonile usaldusväärset, kehtivat ja põhjendatud teavet.

1.16 Komitee on seisukohal, et abi andmiseks kuluv 9–12 kuu pikkune tähtaeg on erakordselt pikk ning ei vasta erakorralise ja viivitamatu abi andmise eesmärgile.

1.17 Komitee on seisukohal, et tuleks koostada eeskirjad fondi tegevuse avalikustamiseks ja edendamiseks, et selle tööd kodanikele tutvustada.

⁽⁵⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Liidu Solidaarsusfondi loomise kohta; COM(2005) 108 final, 6.4.2005.

⁽⁶⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa Liidu Solidaarsusfondi tulevik””, ELT C 181, 21.6.2012, lk 52.

⁽⁷⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2012/2002 Euroopa Liidu Solidaarsusfondi loomise kohta, COM(2013) 522 final, 25.7.2013.

2. Sissejuhatus

2.1 ELSF loodi 2002. aastal pärast Kesk- ja Põhja-Euroopat tabanud katastroofilisi üleujutusi eesmärgiga anda looduskatastroofidest kahjustatud liikmesriikidele ja kandidaatriikidele täiendavat abi asjaomaste piirkondade majandusliku ja sotsiaalse tegevuse taastamiseks.

2.2 ELSF loodi kiirmenetlusega, sest ilmnnes, et kuigi ELi käsutuses on märkimisväärsed summad reageerimaks looduskatastroofidele kogu maailmas, ei ole tal asjakohaseid vahendeid samasuguste õnnetustega tegelemiseks oma territooriumil või kandidaatriikides.

2.3 Oma loomisest saadik on ELSF paljudes olukordades rahuldaval viisil tegutsenud, kuid on esinenud ka mitmeid organisatsioonilisi ja haldusalaseid puudujääke. Nende kõrvaldamiseks esitas komisjon 2005. aastal määruse ettepaneku, mis sai küll Euroopa Parlamendi heakskiidu, kuid mille nõukogu tagasi lükkas.

2.4 Fondi aastaeelarve on olnud maksimaalselt 1 miljard eurot, millest on senini piisanud.

3. Praegu kehtiv määrus

3.1 Praegu kehtiva määruse (ELSi loomise kohta) peamised sätted on järgmised.

3.1.1 Fond loodi selleks, et anda liikmesriikidele ja kandidaatriikidele looduskatastroofide korral abi ning võimaldada ELil tegutseda kiiresti ja tõhusalt.

3.1.2 See hõlmab liikmesriike ja ühinemisläbirääkimisi alustanud riike.

3.1.3 See on täiendav vahend, millest antakse lisavõimalusena finantsabi, mille eesmärk on rahastada viivitamatuid meetmeid.

3.1.4 Määruses sätestatakse, et katastroofide peamised aspektid, millele tuleb keskenduda, on elutingimused, looduskeskkond ja majandus.

3.1.5 Looduskatastroof määratletakse õnnetusena, mis põhjustab rasket kahju, mida rahalisest seisukohast väljendatakse kogurahvatulu protsendina ⁽⁸⁾.

3.1.6 Määruses on ette nähtud, et ELSF peab tegutsema eriti kiirete menetluste kohaselt ja tegema otsuseid viivitamatult.

3.1.7 Antava abi kättesaadavaks tegemine on igal juhul abisaava riigi kohustus.

3.2 Määruses täpsustatakse, et maksimaalne läbipaistvus ja heaperemehelik finantsjuhtimine on väga olulised.

3.3 Pidades silmas väga suuri summasid, mis on suurte looduskatastroofide määratlemiseks sätestatud, nähakse ette ka erandid seoses erakorraliste piirkondlike katastroofidega ja naaberriikides toimunud katastroofidega, kuid need kriteeriumid on erakordselt ranged ja antava toetuse ülemmäär on 75 miljonit eurot. Üldiselt on juhtunud nii, et eriti suurte summade tõttu, mis on looduskatastroofide jaoks algselt kindlaks määratud, on ELSF sekkunud oma erakorraliste sätete raames.

3.4 Nimetatud määruse kohaselt on ELSFi peamised prioriteedid katastroofi korral järgmised:

3.4.1 energeetika, veevarustuse ja heitvee, telekommunikatsiooni, transpordi ja hariduse valdkonna infrastruktuuri ja seadmete viivitamatu töökorda seadmine;

3.4.2 päästeteenistustele ajutiste majutusvõimaluste ja rahastamise pakkumine;

3.4.3 meetmed kultuuripärandi kaitseks;

3.4.4 katastroofist tabatud alade viivitamatu puhastamine.

⁽⁸⁾ Kahjukiinnisena, mille puhul õnnetus loetakse katastroofiks, on sätestatud 2002. aasta hindade järgi 3 miljardit eurot või 0,6 % asjaomase riigi kogurahvatulust.

3.5 Katastroofis kannatanud riik peab esitama võimalikult kiiresti ja hiljemalt kümne nädala jooksul katastroofi algusest komisjonile toetuse saamise taotluse, kuhu märgitakse ka katastroofi ulatus.

4. Määruse muutmise ettepanekud

4.1 Kõnealuses ettepanekus, millega muudetakse ELSFi toimimist reguleerivat määrust 2012/2002, nähakse ette järgmised muudatused.

4.1.1 Tehakse ettepanek hõlmata fondi tegevus uue mitmeaastase finantsraamistikuga aastateks 2014–2020.

4.1.2 Määratletakse selgelt ELSFi tegevusulatus, piirates selle looduskatastroofidega, sealhulgas inimtegevusest tingitud katastroofidega.

4.1.3 Määratakse kindlaks piirkondliku katastroofi kahjukünnis 1,5 % NUTS 2. tasandi SKPst (800 000 kuni 3 miljonit elanikku).

4.1.4 See võimaldab teha kannatanud liikmesriigi taotlusel kiiresti ettemakse, mille suurus on piiratud 10 %ga eeldatavast finantsabist ja ülemmäär 30 miljonit eurot.

4.1.5 Esimest korda võetakse arvesse aeglaselt kujunevaid katastroofe, näiteks põuda.

4.1.6 Võetakse kasutusele sätted, et julgustada tõhusamat katastroofiennetust ja ergutada asjaomaste ennetamist käsitlevate liidu õigusaktide rakendamist, andes komisjonile samas õiguse lükata tagasi liikmesriigi taotlus fondist toetuse saamiseks, kui tegemist on raske hooletusega või kui sama liiki katastroof uuesti aset leiab.

4.1.7 Ettepanekusse on lisatud uued sätted seoses käibemaksu abikõlblikkusega ja tehnilise abi välistamisega.

4.1.8 Teatavatel erakorralistel asjaoludel lubatakse teha erandeid finantsmääruse teatavatest sätetest.

4.1.9 Määratakse kindlaks kahjukünnis õnnetuse määratlemiseks katastroofina – 3,53 miljardit eurot või 0,6 % kogurahvatulust.

5. Komitee seisukoht

5.1 Komitee on väljendanud oma nõusolekut seisukohaga, et ELSFi toimimist käsitlevat määrust 2012/2002 tuleb muuta nii, et see:

5.1.1 muutuks tõhusamaks mehhanismiks liikmesriikide, kandidaatriikide ja naaberriikide toetamisel looduskatastroofide korral;

5.1.2 arendaks pädevusi ka tööstus- ja tehnoloogiliste õnnetuste tagajärjel tekkinud katastroofidesse sekkumiseks.

5.2 Komitee on seisukohal, et ettenähtud summad on liiga väikesed tohutu ulatusega katastroofide korral, mis võivad kahjustada suurt osa EList (tuumaavariid, pandeemiad jne), ning kutsub komisjoni üles sellele aspektile erilist tähelepanu pöörama.

5.3 Komitee toetab täielikult komisjoni jõupingutusi kiirendada ELSFi toimimismenetlusi, tagades alati nende menetluste usaldusväärsuse ning nende toimimiseeskirjade selguse ja lihtsuse.

5.4 Komitee kutsub liikmesriike üles kasutama fondi mehhanisme peenetundeliselt, et mitte heita ELile ebaõiglaselt halba valgust.

5.5 Komitee on nõus ettemaksete tegemisega ning samuti aeglaselt kujunevate kahjude klausli kasutuselevõtmisega, mis puudutab näiteks põuda. Lisaks on ta seisukohal, et looduskatastroofi järgsete taastamistöde hulka peaks kuuluma ka taasmetsastamine.

5.6 Komitee arvab, et komisjon peaks olema eriti range liikmesriikide suhtes, kes ELi õigusaktide ja Euroopa erirahastamise olemasolust hoolimata on üles näidanud hooletust, mis põhjustas raske katastroofi.

5.7 Komitee on arvamusel, et kliimamuutus põhjustab tulevikus üha rohkem looduskatastroofe, ning kutsub seepärast komisjoni üles läbivaadatavas määruses arvesse võtma ka seda aspekti.

5.8 Komitee on seisukohal, et katastroofide toimumise puhul on kodanikuühiskonnal alati väga oluline roll, ning kutsub komisjoni üles lisama muudetud määrusesse võimaluse rahastada ka sertifitseeritud eriorganisatsioone, millel on olemas teenuste osutamiseks vajalikud struktuurid ja teadmised.

5.9 Komitee arvab, et ELSFi taoliste vahendite tõhus toimimine annab ELile võimaluse demonstreerida konkreetselt ja tulemusrikkalt solidaarsust, ning innustab komisjoni võtma kõiki vajalikke meetmeid Euroopa kodanike teadlikkuse suurendamiseks liidu rollist.

5.10 Komitee on veendunud, et fondi rahastamine tuleks integreerida ELi üldeelarvesse, et vähendada hilinemisi, mida tingivad aeglased ja bürokraatlikud menetlused nõukogu, Euroopa Parlamendi ja komisjoni osalusel. Samas tuleks rakendada ka mehhanismi täiendavate vahendite eraldamiseks erakordse ulatusega katastroofide korral, mis nõuavad suuremat abi.

5.11 Komitee nõustub Euroopa Parlamendiga, et kahjukünnis 1,5 % NUTS 2. tasandi SKPst on liiga kõrge ning jätab paljud tõsised katastroofid avalikkuse pettumuseks fondi reguleerimisalast välja. Seepärast teeb komitee ettepaneku alandada seda 1 %-le, et see hõlmaks eelkõige väikese rahvaarvuga riike.

Brüssel, 10. detsember 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE
